DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)
22. september 1988 *

I sag 236/87,

angående en anmodning, som Landessozialgericht für das Land Nordrhein-Westfalen i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Anna Bergemann

mod

Bundesanstalt für Arbeit,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 71, stk. 1, litra a), ii), og litra b), ii), i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (jfr. tidligere ref. EFT 1971 II, s. 366), som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), samt af afgørelse nr. 94 af 24. januar 1974 truffet af De Europæiske Fællesskabers Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring (EFT C 126, s. 22),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af: afdelingsformanden G. Bosco, dommerne R. Joliet og F. A. Schockweiler,

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

* Processprog: Tysk.

efter at der er afgivet indlæg af:

— sagsøgeren i hovedsagen A. Bergemann, ved advokat Kurt Leingärtner,

— sagsøgte i hovedsagen Bundesanstalt für Arbeit, ved Ulrich Monfort,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Dimitrios Gouloussis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, bistået af Dr. Bernd Schulte,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 4. maj 1988,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juni 1988,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 11. juni 1987, indgået til Domstolen den 31. juli 1987, har Landessozialgericht für das Land Nordrhein-Westfalen, 9. Afdeling, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen dels af artikel 71, stk. 1, litra a), ii), og litra b), ii), i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (jfr. tidligere ref. EFT 1971 II, s. 366), som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), dels af afgørelse nr. 94 af 24. januar 1974 truffet af De Europæiske Fællesskabers Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring (EFT C 126, s. 22).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag anlagt af Anna Bergemann mod Bundesanstalt für Arbeit.

3 Anna Bergemann, som er nederlandsk statsborger, arbejdede og boede i Venlo i Nederlandene. Den 5. juni 1984 indgik hun ægteskab med en tysk statsborger og flyttede dagen efter til ægtefællens bopæl i Kerken i Forbundsrepublikken Tyskland.

4 Da flytningen fandt sted i en periode, hvor Anna Bergemann havde ferie, og ferien varede, indtil arbejdsforholdet ophørte den 30. juni 1984, vendte hun ikke tilbage til Nederlandene for at arbejde.

5 Den 20. august 1984 ansøgte Anna Bergemann de tyske myndigheder om arbejdsløshedsydelser, hvilket blev afslået ved afgørelse af 27. november 1984. Klagen over afslaget blev afvist ved afgørelse af 25. februar 1985. Den 26. marts 1985 anlagde Anne Bergemann sag ved Sozialgericht Duisburg, som afsagde frifindelsesdom den 9. september 1985. Sagsøgeren har anket denne dom til Landessozialgericht für das Land Nordrhein-Westfalen.

6 Landessozialgericht har i forelæggelseskendelsen først understreget, at Anna Bergemann ikke opfylder betingelserne i Arbeitsförderungsgesetz (herefter benævnt »AFG«) for udbetaling af arbejdsløshedsdagpenge eller kontanthjælp, fordi hun aldrig har arbejdet inden for AFG's gyldighedsområde og derfor ikke opfylder beskæftigelseskravet, som svarer til mindst 360 kalenderdages bidragspligtig beskæftigelse, jfr. lovens §168. Landessozialgericht har endvidere understreget, at de forsikrings- eller beskæftigelsesperioder, den pågældende har tilbagelagt i Nederlandene, ikke kan tages i betragtning af de tyske myndigheder, da den stat, der har kompetencen med hensyn til ydelser ved arbejdsløshed i medfør af artikel 67, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, er den stat, hvor den seneste beskæftigelsesperiode er tilbagelagt, i dette tilfælde Nederlandene.

7 Da Landessozialgericht imidlertid er af den opfattelse, at Anna Bergemann eventuelt kan kræve de omhandlede ydelser fra myndighederne i den stat, hvor hun er bosat under henvisning til undtagelsen i artikel 71, stk. 1, litra a), ii), eller litra b), ii), i forordning nr. 1408/71, har retten besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er en arbejdstager også under sin ferie i henhold til arbejdskontrakten grænsearbejder som nævnt i artikel 1, litra b), og artikel 71, litra a), i forordning (EØF) nr. 1408/71, når arbejdstageren ikke længere præsterer en faktisk arbejdsydelse i tidsrummet efter ferien og indtil arbejdsforholdets ophør, dvs. når arbejdstageren i dette tidsrum aldrig opsøger arbejdsstedet i den ene medlemsstat fra sin bopæl i den anden medlemsstat?

I benægtende fald:

Finder artikel 71, litra b), ii), i forordning (EØF) nr. 1408/71 kun anvendelse på de personkredse, der er nævnt i afgørelse nr. 94, som er truffet af De Europæiske Fællesskabers Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring den 24.1.1974?«

8 For en nærmere redegørelse for hovedsagens retlige baggrund og faktiske omstændigheder samt de til Domstolen indgivne indlæg henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

Første spørgsmål

9 Med det første spørgsmål ønsker den nationale ret i det væsentlige oplyst, om en arbejdstager, som under sin seneste beskæftigelse flytter til en anden medlemsstat, og som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten for at arbejde, kan betegnes som »grænsearbejder« i den betydning, der er anført i artikel 1, litra b), og artikel 71, stk. 1, litra a), ii), i forordning nr. 1408/71.

10 Parterne i hovedsagen og Kommissionen er enige om, at en arbejdstager, der befinder sig i en situation som den af den nationale ret omtalte, ikke kan betragtes som »grænsearbejder« i de nævnte bestemmelsers forstand.

11 I den anledning er det tilstrækkeligt at konstatere, at i henhold til artikel 1, litra b), i forordning nr. 1408/71 »betyder udtrykket 'grænsearbejder' enhver arbejdstager..., som udøver sin erhvervsmæssige virksomhed på en medlemsstats område, men er bosat på en anden medlemsstats område, hvortil han som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen...«.

12 Det fremgår af denne bestemmelse, at betegnelsen grænsearbejder kun kan bruges om arbejdstagere, som dels er bosat i en anden stat end beskæftigelsesstaten, dels regelmæssigt og hyppigt, nemlig »hver dag eller mindst en gang om ugen«, vender tilbage til bopælsstaten.

13 Heraf følger, at en arbejdstager, som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten efter at være flyttet til en anden medlemsstat, ikke er omfattet af begrebet grænsearbejder i artikel 1, litra b)'s, forstand. Følgelig kan en sådan arbejdstager ikke påberåbe sig bestemmelsen i forordningens artikel 71, stk. 1, litra a), ii).

14 Den nationale rets første spørgsmål må derfor besvares således, at en arbejdstager, som under sin seneste beskæftigelse flytter til en anden medlemsstat, og som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten for at arbejde, ikke kan betegnes som »grænsearbejder« i den betydning, der er anført i artikel 1, litra b), og artikel 71, stk. 1, litra a), ii), i forordning nr. 1408/71.

Andet spørgsmål

15 Det må konstateres, at den nationale ret med sit andet spørgsmål i det væsentlige ønsker en afgørelse af to forskellige punkter:

— det første er, om artikel 71, stk. 1, litra b), ii), udelukkende finder anvendelse på de kategorier af arbejdstagere, som er nævnt i afgørelse nr. 94 af 24. januar 1974 truffet af den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring;

— det andet er, om artikel 71, stk. 1, litra b), ii), i benægtende fald finder anvendelse på en arbejdstager, som befinder sig i en situation som den, den nationale ret har for øje, nemlig en arbejdstager, som under sin seneste beskæftigelse flytter til en anden medlemsstat af familiemæssige grunde, og som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten for at arbejde.

16 Med hensyn til det første punkt er det tilstrækkeligt at henvise til, at Domstolen allerede i dommen af 17. februar 1977 (Di Paolo, sag 76/76, Sml. s. 315) har konstateret, at afgørelse nr. 94 »ikke [kan] anses for at give en udtømmende opregning af de kategorier af arbejdstagere, som er berettiget efter bestemmelsen« i artikel 71, stk. 1, litra b), ii), ligesom det udtales, at »[den] ej heller kan anses for at udelukke visse andre kategorier af arbejdstagere, som har bevaret en lignende snæver forbindelse til det land, hvor de har deres sædvanlige opholdssted«.

17 Følgelig må det første punkt i den nationale rets spørgsmål besvares således, at artikel 71, stk. 1, litra b), ii), i den nævnte forordning ikke kun finder anvendelse på de kategorier af arbejdstagere, som er nævnt i afgørelse nr. 94 truffet af den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring.

18 Med hensyn til det andet punkt bemærkes, at formålet med artikel 71 ifølge den niende betragtning til fordning nr. 1408/71 er at sikre den vandrende arbejdstager arbejdsløshedsydelser med henblik på at gøre det lettere at søge beskæftigelse.

19 Med henblik herpå bestemmer artikel 71, stk. 1, litra b), ii), at andre arbejdstagere end grænsearbejdere, der er helt arbejdsløse, og som under deres seneste beskæftigelse var bosat i en anden medlemsstat end beskæftigelsesstaten, og som stiller sig

til rådighed for arbejdsformidlingen i den medlemsstat, på hvis område de er bosat, eller som vender tilbage til denne stats område, modtager ydelser efter denne stats lovgivning, som om de senest havde været beskæftiget dér.

20 Som det fremgår af Domstolens praksis (jfr. den ovennævnte dom af 17. februar 1977 i sag 76/76), er det berettiget at udbetale ydelser ved arbejdsløshed i bopælsstaten, når der er tale om visse kategorier af arbejdstagere, som, især personligt og arbejdsmæssigt, har bevaret en snæver forbindelse til det land, hvor de har etableret sig eller har deres sædvanlige opholdssted. Arbejdstagere med en sådan forbindelse til den stat, hvor de er bosat, har nemlig normalt også i denne stat de største muligheder for at vende tilbage til arbejdslivet.

21 Herefter må det antages, at artikel 71, stk. 1, litra b), ii), finder anvendelse i et tilfælde som det foreliggende, hvor en arbejdstager er flyttet til en anden stat end beskæftigelsesstaten af familiemæssige grunde, nemlig for at bo sammen med sin ægtefælle og deres barn, da hun under disse omstændigheder utvivlsomt har bedre betingelser for at søge nyt arbejde i bopælsstaten end i beskæftigelsesstaten.

22 Det andet punkt i den nationale rets spørgsmål må derfor besvares således, at artikel 71, stk. 1, litra b), ii), i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på en arbejdstager, som befinder sig i en situation som den, den nationale ret har i tankerne, nemlig en arbejdstager, som under sin seneste beskæftigelse flytter til en anden medlemsstat af familiemæssige grunde, og som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten for at arbejde.

Sagens omkostninger

23 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Landessozialgericht für das Land Nordrhein-Westfalen ved kendelse af 11. juni 1988, for ret:

1) **En arbejdstager, som under sin seneste beskæftigelse flytter til en anden medlemsstat, og som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten for at arbejde, kan ikke betegnes som »grænsearbejder« i den betydning, der er anført i artikel 1, litra b), og artikel 71, stk. 1, litra a), ii), i forordning nr. 1408/71.**

2) **Artikel 71, stk. 1, litra b), ii), i den nævnte forordning finder ikke kun anvendelse på de kategorier af arbejdstagere, som er nævnt i afgørelse nr. 94 truffet af den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring.**

3) **Forordningens artikel 71, stk. 1, litra b), ii), finder anvendelse på en arbejdstager, som under sin seneste beskæftigelse flytter til en anden medlemsstat af familiemæssige grunde, og som ikke vender tilbage til beskæftigelsesstaten for at arbejde.**

Bosco Joliet Schockweiler

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 22. september 1988.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

G. Bosco
Formand for Første Afdeling